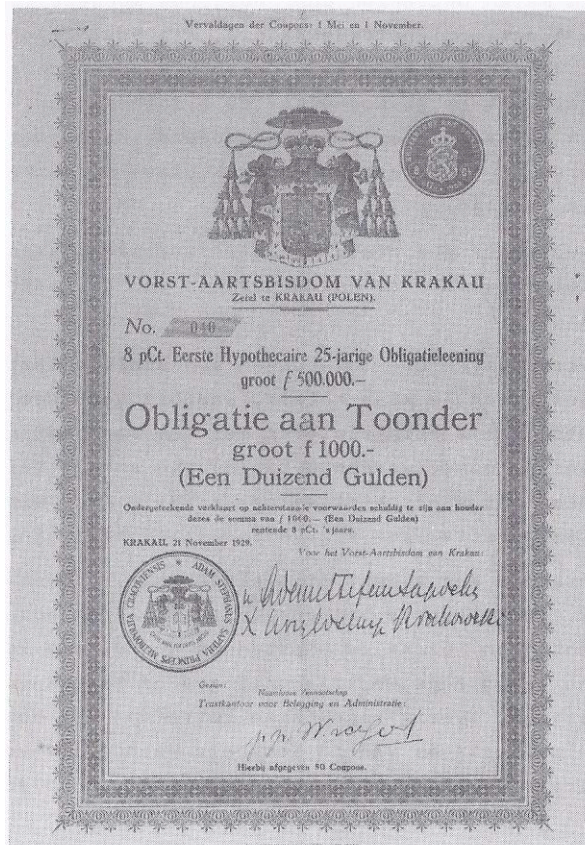

KERKELIJKE LENINGEN

Aan het eind van de jaren twintig werd door veel kerkelijke instellingen uit Duitsland en diverse Oost-Europese landen op grote schaal geld geleend op de Nederlandse kapitaalmarkt. Veel van deze leningen waren maar klein en zijn dan ook nooit officieel genoteerd geweest. (Er waren leningen van slechts f 10.000,— nominaal.) Een aantal was echter groter en bracht het wel tot een notering. Toch waren in totaal grote bedragen hiermee gemoeid, alleen al in Duitsland een nominaal bedrag van 61 miljoen.

Een aantal kenmerken hadden al deze leningen gemeen: het rentepercentage was hoog (meestal 8 %), de leningen waren z.g. gedekt door een eerste hypotheek op landerijen en gebouwen en dikwijls werd er geschermd met goedkeuring van hoge kerkelijke autoriteiten in de desbetreffende landen en zelfs pauselijke goedkeuringen waren niet zeldzaam. Ook werd in sommige gevallen een zeer fraai uitgevoerde prospectus uitgegeven.

In de praktijk bleken deze zekerheden meestal van weinig waarde en soms bestonden ze zelfs niet eens er was dan sprake van een regelrechte misleiding van de beleggers.

In veel gevallen bleek dan ook al spoedig dat de kloosters, orden, bisdommen of wat voor instellingen dan ook in het spel waren, niet in staat waren aan hun verplichtingen te voldoen en werden de beleggers geconfronteerd met aanzienlijke renteverlagingen (veel tot 2½ à 3 %), reductie van de hoofdsom zonder terugbetaling, uitstel van het aflossingsschema en soms wel met een faillissement van de debitrice.

Hoewel veel van deze leningen zoals gezegd geen officiële notering hadden, leidden de genoemde problemen toch tot de instelling door de Vereniging voor de Effectenhandel van een Commissie voor de Kerkelijke Leeningen, welke commissie door het voeren van onderhandelingen met de debitrices tot bevredigende regelingen trachtte te komen.

Bij bezoeken aan de in gebreke zijnde instellingen werden de onderhandelaars meerdere malen ontvangen door huilende moeders-oversten of door kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders, die veel beloofden, maar niet betaalden. Veel soelaas voor de beleggers boden deze bezoeken dus meestal niet: geld was er gewoon niet; de hypotheekdekking uit het prospectus bleek meestal zwaar overgewaardeerd, het onderpand bleek niet te realiseren of een eerste hypotheek bleek in werkelijkheid een tweede hypotheek te zijn.

Veel successen waren er dus niet. Gesloten overeenkomsten werden bovendien soms niet nagekomen en het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog deed de rest.

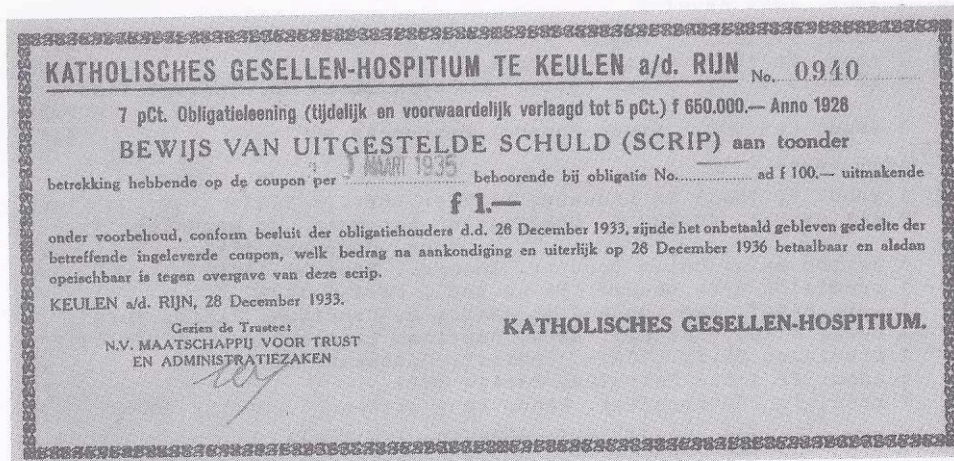
Wel geven de overgebleven archiefstukken een boeiend inzicht in die tijd: hotelrekening van 1e klas hotels, waarbij voor een kamer met bad met standaardontbijt + 2 spiegeleieren met ham een bedrag van RM 13,16 inclusief bediening, moest worden betaald; een enkele reis Amsterdam-Berlijn, 2e klasse met sneltreintoeslag: f 26,10; een diner + een pils in de Mitropa-restauratiewagon f 2,92 inclusief bediening.

Na de oorlog ontstond een geheel nieuwe situatie, hoewel het resultaat hetzelfde bleef. De kersverse volksrepublieken waren absoluut niet bereid de verplichtingen inzake de uitstaande kerkelijke leningen over te nemen. Pas na jarenlange onderhandelingen op regeringsniveau werden eindelijk in de jaren zestig regelingen getroffen met Hongarije (afgewikkeld tegen percentages van de nominale waarde die voor de verschillende leningen varieerden tussen 3 en 8¼ %) en Polen, afgewikkeld tegen ruim 25 %.

Een groot aantal Duitse leningen werd gedurende de Tweede Wereldoorlog aflosbaar gesteld.

Voor andere werden regelingen getroffen, gebaseerd op de Londense schuldenovereenkomst en kwamen de obligatiehouders er dus goed af.

Van veel leningen zullen geen stukken meer uitstaan, maar de oplettende verzamelaar zal soms toch nog wel wat kunnen ontdekken.

J. Sas.

Uit: V.V.O.F. Mededelingenblad Zeventiende jaargang Nr. 3 van oktober 1987, blz. 7 - 8, en 13.